

Guarner i Fellini, regeneradors

La mort conjunta de Fellini i Guarner té perfils tràgics, perquè els dos homes estaven en plena possessió de les seves millors armes expressives.

Un dels últims articles, per no dir l'últim, que ha escrit José Luis Guarner ha estat dedicat al record de Federico Fellini, a la seva mort. Un article premonitori, d'aquests que t'encarreguen les redaccions per si de cas, com tan bé dissecionava el mateix José Luis en la seva darrera columna en aquesta revista. És normal que els mitjans que tenien el privilegi de comptar amb la col·laboració de Guarner —*La Vanguardia*, *EL TEMPS*, *Fotogramas*— li demanessin que parlés de Fellini, perquè, si tenir Guarner era tot un luxe, disposar-ne per parlar del seu amic i admirat Federico era una glòria. Perquè Fellini i Guarner es coneixien bé i, sobretot, s'estimaven bé. Era una amistat franca, sincera, inhabitual, plena de contrastos. Fellini sentia un respecte reverencial per Guarner, que només podien entendre i copsar en tota la seva profunditat aquells pocs privilegiats que havien pogut assistir a algun dels seus encontres, especialment en el

restaurant romà, prop del Campidoglio, que era com la segona casa de Federico. Allí, per exemple, el promotor Joan Mateu va concelebrar un sopar, ara fa un any, amb els nostres dos homes, sopar en què Fellini va explicar amb dramàtica ironia a Guarner els seus encontres surrealistes amb un parell de japonesos, alts executius de la Sony, que havien de ser els productors de la seva propera pel·lícula. Com es podia esperar, els dos japonesos no entenien res de res per a desesperació de Fellini, que no perdia l'ocasió per passar-los a fons. Per estúpids. També Joan Lorente va assistir a un d'aquests encontres i va deixar les seves impressions per escrit en un article preciós —*El meu Fellini*—, publicat a l'*Avui*, en què explicava amb ingenuïtat i encís la seva emoció per haver assistit a la relació afectiva entre aquells dos homes. El director Jordi Grau és l'altra persona que estava al corrent dels detalls d'aquesta amistat, i amb

tota la raó, perquè va ser ell, en Grau, qui va presentar en el seu moment Guarner a Fellini, gest que l'un i l'altre li devien agrair per tot el que els quedés de vida.

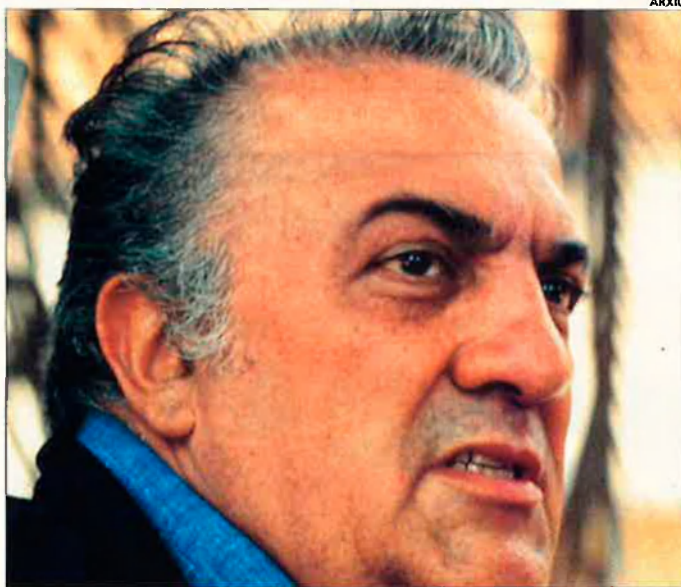
Fellini sentia admiració personal per la sabiduria i el tracte amical de Guarner. I pel seu rigor intel·lectual, que ell calibra-

me riquíssim de l'obra felliniana. No li va caldre —com a d'altres— esperar que passés *La nave* va per saludar l'obra del geni. I com n'era, de sincera, aquesta admiració, ho prova el malestar contagiós amb què responia a la injustícia suprema de no haver-se estrenat a Espanya *Intervista*, un dels seus films preferits. La irritació de Guarner es fa més palesa encara quan va comprovar que aquest film testamental de Fellini no podia ni ser exhibit en el marc d'un Festival de Barcelona. L'estúpida, en aquest cas dels distribuïdors, que ni feien ni deixaven fer, tornava a reaparèixer amb tota la seva trista mediocritat.

Aquestes últimes setmanes José Luis Guarner vivia amb ambigüitat manifesta el procés degeneratiu de la malaltia de Fellini, segurament la mateixa inquietud que hauria sentit Fellini si s'hagués assabentat de la malaltia de Guarner. Havia escrit amb dolor les necrològiques, brillants, oportunes, que li reclamaven,

però es negava a llegir els diaris i a veure els noticiaris. Aquest rebuig es palpa en els seus recordatoris ara publicats: són articles que parlen d'amor i d'optimisme, sense l'agre rancor que devia sentir per d'algunes actituds oportunistes i cruels cap al director italià. José Luis no volia saber de la seva mort. I va aconseguir-ho, ell va entrar en estat d'inconsciència la nit abans de la mort. D'aquesta manera els dos homes aconseguien una jugada mestra: morien amb poques hores de diferència sense saber-ho. El seu proverbial sentit de l'humor trobava en aquest arbesc una justa recompensa.

La mort conjunta de Fellini i Guarner té perfils tràgics, perquè els dos homes estaven en plena possessió de les seves millors armes expressives. I aquesta pèrdua d'humanitat i de talent en una societat on la mediocritat regna és intolerable. Però reconeixen que el dolor per la mort dels dos té també la seva bellesa profunda, re-

Federico Fellini. La seva mort ha trasbalsat el món del cinema.

va especialment gràcies al llibre, històric llibre, que Guarner havia escrit sobre Rossellini i que Fellini coneixia bé. El llibre i l'admirat Rossellini van ser el primer fet comú que va segellar la seva unió. No era un cas únic, també Scorsese, quan va trobar-se per primer cop amb Guarner en un Festival de Venècia, va mostrar-li el seu reconeixement per aquest llibre que —deia— tantes coses li havia revelat de Rossellini. I no oblidem que Scorsese sabia de què parlava, encara que només fos pels anys de matrimoni amb Isabella, la filla del director de *Roma, ciutat oberta*.

El culte recíproc, el que Guarner sentia per Fellini és més conegut perquè en José Luis no va estar-se mai de parlar i d'escriure sobre uns dels directors que més admirava, per la seva obra i la seva humanitat. Guarner va saber veure en l'última etapa de Fellini els signes de la seva maduresa definitiva, i va defensar amb l'argumentació més convincent, el narcisís-

generadora. La desaparició de Fellini ha commogut Itàlia i el món sencer, però sobretot Itàlia perquè el missatge de Federico s'ha entès millor que mai: la supervivència de la poesia, del risc, de la dignitat artística en un país sovint en el caos moral. També la mort de José Luis ha tingut un efecte catàrquic, entre els que l'admiraven i van saber-li reconèixer, pagant-li amb l'amistat, i els que se n'adonen, ara que ja no hi és, del que ja sabien però no volien dir, que José Luis Guarner és un intel·lectual irreplicable, un escriptor d'afinadíssima literatura i un regal de sabiduria al servei del cinema. Les institucions

espanyola i catalana es desfaran amb premis. Aquests seran els cíncics que hauran fet tard. Afortunadament en el cas de José Luis, la calor personal dels crítics, dels directors, dels editors, dels escriptors que el volien i el respectaven li van arribar al llarg de tota la seva vida. I de tots els racons del món. El director de TVE, Ramon Colom, va resumir molt bé aquest estat d'ànim en la seva bella i inesperada aparició televisiva per fer un homenatge conjunt a Federico i José Luis. Amb emoció i fragilitat, Colom va anunciar un cicle de pel·lícules fellinianas sense interrupcions publicitàries (el gran monstre

contra el qual Fellini va lluitar) i un altre dedicat als films més estimats per Guarner. Un homenatge en tota la regla que és fàcil d'entendre. Perquè per Colom, com per tots nosaltres, representaven la fidelitat, el rigor, la cultura, allò que s'ha de preservar en un món on, com en el cas de TVE, el que mana és fer concessions inexplicables. Fer homenatge és una forma de regeneració moral, personal i col·lectiva.

En aquest aspecte, la regeneració, és l'única cosa capaç d'alleugerir el dolor per aquestes sobtades, cruels, indesitjables desaparicions. **Jordi Ballo**

Clinton perd Manhattan

Després de la victòria de Clinton, la intensa pressió fiscal dels demòcrates a Virgínia o Nova Jersey ha fet reviscolar de bell nou la revolta dels contribuents.

De sobte, els demòcrates de Bill Clinton han envellit un bon grapat d'anys. L'alcalde David Dinkins de Nova York ha perdut les eleccions: al final d'una campanya bel·licosa tingué més vots el candidat republicà, Giuliani. De la barreja babèlica de vots, la proposta de llei i ordre –el programa republicà de lluita contra el crim i la droga–, n'ha tret la part més grossa. Després de vint anys i un dèficit de tres milions de dòlars, Nova York torna a tenir un alcalde republicà, a pesar que els vots del registre demòcrata superen el registre republicà de cinc a u. Els “nou demòcrates” de Clinton hauran de fer alguna altra cosa, a més de glorificar –en xandall– la dècada dels anys 60, si és que no volen agreujar els resultats d'aquesta abrupta “tardor del descontentament”.

Duen que el nou alcalde Rudolph Giuliani té temperament, però que li falta carisma. Supervivents en part del gran èxode de la classe mitjana blanca, els pensionistes de Nova York han votat per la llei i l'ordre, amb el desig fervorós que s'acabi l'estranya coalició de minories que defensen la particularitat dels seus interessos, costi què costi. No és una imatge simpàtica de la ciutat veure els detectors de metall a la porta de les escoles, a fi que cap alumne hi entri una arma. També els nou arribats asiàtics o *hispanos* creuen en la necessitat d'ordre, ben convençuts de la conveniència de l'esforç individual a l'ho-

ra de ser algú als Estats Units, disposats a crear famílies que no generin delinqüència infantil.

Segons sembla, els jueus també votaren per Giuliani. Amb un expressiu suport del president Bill Clinton, Dinkins ha obtingut el vot negre i –segons ja diuen els cronistes– també els vots d'alguns electors ja morts, en exercici d'una fraudulència electoral ben pròpia dels temps legendaris de l'hegemonia demòcrata a la metròpoli de Nova York. No és debades que Dinkins fou elegit fa quatre anys –contra Giuliani– en una data recordada des d'aleshores com “el dia dels morts vivents”.

Encara és prest per a saber com reaccionarà Giuliani davant qualsevol tensió racial, però fins ara era considerat un home just, contra la màfia i la corrupció. El vigor del seu populisme anticrim ha fet forat en una ciutat on la criminalitat és la qüestió *number one*. Vet aquí una bona lliçó per als practicants d'aquell angelisme que dóna prioritat assistencial al culpable sobre l'innocent o que fa pagar multes a qui aparca malament i deixa lliures al carrer els lladres de cotxes. El columnista A. M. Rosenthal ha escrit que al final de la campanya va entendre que la gent de Nova York votaria per una qüestió de respecte: tot i que estimen la seva ciutat, saben que no obtenen el respecte civil que mereixen i per això no poden respectar el seu govern municipal.

Potser encara més incentivada per la

victòria de Clinton, la propensió demòcrata a fer experiments –al contrari del que recomanava Eugeni d'Ors– amb altres coses que no siguin la gasosa ha fatigat molts ciutadans. Abans fou a l'Ajuntament de Los Angeles –una victòria municipal republicana fins i tot impensable– i ara és a la ciutat de Nova York. Certament, la corporació bizantina d'interessos que és el partit demòcrata també evoca algunes propostes més conservadores, però aquesta vegada ha comptat el vot de càstig, com en la votació pels governadors de Virgínia a Nova Jersey. Després de la victòria de Clinton, ara veiem que la intensa pressió fiscal dels demòcrates a Virgínia o Nova Jersey ha fet reviscolar de bell nou la revolta dels contribuents.

La reactivació del partit republicà espera un nom, mentre fonamentalistes, conservadors de diversa filiació i llibertaris volen dominar la futura plataforma: molts parlen de Jack Kemp com de la gran esperança del republicanisme, però ara com ara tot val als despatxos del Capitoli i a les seus dels poderosos *think tanks*, a l'espera d'una nova coalició interna que refaci forces i perfilii idees, com va succeir abans que fos possible la victòria de Reagan. En tot cas, Washington encara està en mans dels guanyadors de novembre de l'any passat i el futur president republicà potser encara només és un estudiant universitari que toca algun instrument musical que no sigui el saxo. **Valentí Puig**